

Joan Garí
Escriptor

>>>

Al febrer de l'any 2016, l'escriptor i acadèmic Josep Palomero (Borriana, 1953) va llegir la seua tesi doctoral a la Facultat de Ciències Humanes de la Universitat Jaume I. El treball es titulava *Estudi biogràfic i literari d'Artur Perucho Badia*. El lector que, ara mateix, ignore completament qui va ser aquest Artur Perucho no ha de preocupar-se en absolut. El destí de Perucho –de tots els Peruchos del món– és el de poblar la gran megalòpolis de l'oblit. I és que Artur Perucho i Badia (Borriana, 1902- Mèxic, 1956) exemplifica a la perfecció la deriva tràgica d'una generació que va veure com la seua vida era tallada radicalment per la meitat per culpa de la guerra civil. Com molts en la seua situació, Perucho va passar de la derrota a l'exili. I després, el no-res.

Per sort, l'interés de Palomero ha vingut a rescatar una biografia que ara sorprèn pel que té d'intensa i paradigmàtica. Perucho, fet i fet, va ser un d'aquells periodistes –contemporani de Josep Pla, d'Eugeni Xammar, de Chaves Nogales...– que van convertir un humil article de premsa en una peça literària de primer ordre. Nascut a Borriana, gairebé amb el segle, l'ambició de Perucho ben aviat no va tindre metes curtes. A València s'integra en els corrents del valencianisme catalanista local, i ho fa des d'una perspectiva d'esquerres i prorepublicana (cosa que li valdrà alguna polèmica amb els blasquistes, sempre escèptics davant un «regionalisme» que no fora conservador). Els seus articles a la premsa de l'època tenen passió i estil, i una panòplia variada d'interessos: política, literatura, música, cinema... Després vindran els viatges per Europa i la novel·la *Ícar o la impotència* (1929), que és la crònica –inusitadament moderna per a l'època– d'un valencià enlluernat per París. Del mateix any és també *Catalunya sota la dictadura*, interessantíssima crònica de les maldats de Primo de Rivera amb la nostra llengua i la nostra cultura. Aquests dos llibres, mai reeditats després de la seua primera edició, ja no es trobaven ni en les llibreries de vell... Per sort, la Biblioteca d'Autors Valencians de la Institució Alfons el Magnànim ha vingut a pal·liar parcialment aquest déficit posant de nou a l'abast dels lectors l'emblemàtica novel·la de Perucho.

Ícar és un relat un poc sorprenent, d'una modernitat i d'una normalitat insòlites per a l'època. És la novel·la d'un jove que ja ha passat per Barcelona i per París, i això es nota. Lector de Proust, de Gide, de Renan, s'hi defineix com a comunista, però també amb una etiqueta molt més definitiva: «desenganyat de mi mateix» (una fórmula reservada als lúcids més escèptics, i no sé si finalment incompatible amb qualsevol isme). El relat abunda en les aventures d'un tal Tristany en el fascinant París dels anys 20. La crònica d'un fracàs: el d'un home que necessita les dones però a la vegada no sap què fer-ne. I qui diu «les dones» diu fàcilment «la vida». Hi ha un rampell ausiasmarquià en aquest Tristany

faldiller però eternament dubitatiu: a les dones que se li obrin de cames les voldria més «espirituals»; a aquelles que li ofereixen càndidament la seua ànima en una safata blanca voldria posseir-les instantàniament... Tot això servit en un estil elegant i auster, amb una concisió d'arrel periodística. Un llibre injustament oblidat que esperava el rescat com un galió prenyat de tresors, afonat a les envistes de la costa.

Abans de la guerra, Perucho va saber fer de pont entre València i Catalunya, aquests dos països separats des de fa tres segles per

>>>

**ÍCAR
O LA IMPOTÈNCIA**
Artur Perucho

► Institució Alfons el Magnànim
264 PÀGS. 16 €

Un dels nostres autors més desconeguts, Artur Perucho, és redescobert gràcies a l'estudi de Josep Palomero i a la reedició d'una de les seues novel·les pel Magnànim.

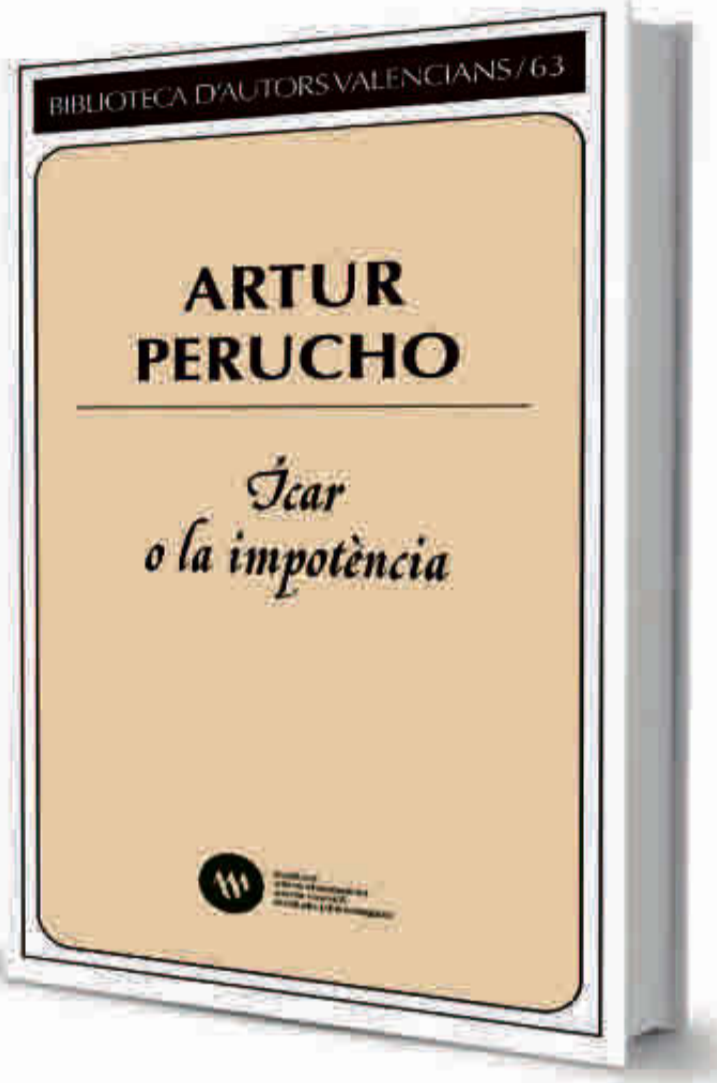
Als desenganyats d'ells mateixos

una mateixa llengua. A València escriu en *Taula de Lletres Valencianes*, a Barcelona en *La Publicitat*, a Madrid en *El Imparcial*. A partir del 18 de juliol, s'integra en l'ortodòxia comunista. De Catalunya estant, dirigirà *Mirador* (incautat) i *Treball*, l'òrgan del PSUC. La

seua immensa capacitat de treball es posa ara a les ordres de la nova circumstància. La derrota de la República el portarà a Mèxic. Allí morirà la seua primera dona, es tornarà a casar i tindrà una vida aparentment fàcil de periodista i divulgador cultural. En el fons, però, era un derrotat: havia volgut volar tan alt, que el sol va fondre les seues ales de cera. Va morir als 54 anys, havent abjurat del seu catalanisme i del seu marxisme. I la mort va córrer sobre ell un pudibund mantell d'oblit.

Ara, més de mig segle després de la seua desaparició, una tesi doctoral de 900 pàgines ha vingut a rescatar un home que mereixia, sense dubte, un epitafi millor. Palomero hi ha fet un treball modèlic, amb un esforç de documentació colossalment exhaustiu. No són només els textos de Perucho els que hi han emergit de l'oceà d'indiferència polsosa amb què els anys els havien cobert. És la seua vida tota, perfectament documentada pel doctorand en una correspondència crucial, en desenes de testimonis orals recollits pacientment a tots dos costats de l'Atlàntic. I és així com es dibuixen –com en una novel·la– els perfils d'un altre borrianenc essencial del segle XX, com Amat Granell (el primer a entrar a París amb els aliats, l'any 1944), com el cardenal Tarancón.

Aprofitant tot el material acumulat en la seua tesi, Josep Palomero ha pogut realitzar l'edició d'*Ícar o la impotència* amb la meticulosa eficiència que és habitual en ell. Per fi una novel·la clau en el migrat panorama literari del primer terç de segle valencià està novament a disposició del públic. I a propòsit, si se'm permet, només hi veig un defecte. Senyors de la benemèrita Institució Alfons el Magnànim: els qui encara llegim llibres som una minoria més o menys nodrida, però ja d'una edat en què fa estona que s'ha girat la cantonada de la joventut... L'al·lègia l'il·liputença amb què vostès han informat el cos del seu llibre sembla destinada a ulls d'alguna òliba supernumerària o, en cas contrari, a una odissea de lupes i altres convergències òptiques una mica enervants. Sense ser segurament el seu propòsit, potser això acabe paradoxalment coadjuvant a continuar mantenint Perucho com un dels grans secrets de les nostres lletres. I això seria injust: a Perucho valla la pena rellegir-lo. Com tots els protagonistes d'una època dramàticament heroica, hi palpita el seu temps amb la virulència dels anhels i les passions geològicament desfermades.

Família Perucho-Badia: Angelita, Julia, Pasqual i Artur (València, 1917).